

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitae ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Finitas virtualis intelligibilitatis obiectiuæ est ratio formalis, sub qua ex
parte obiecti primarij. cap. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

esse rationem formalem, non tamen congruenter, ut iam supra ostendi. Ad confirmationem maioris respondeo, non requiri, ut veritates omnes pertinentes ad habitum, vel scientiam, cognoscantur per solam rationem formalem subiecti, absque interuentu aliarum interiacentium, inter prædicatum veritatis agnoscendæ, & primam rationem; & ideo mirum non esse, si per solam Deitatem non coniunctam immediate alijs rationibus prædicati contingentis, id non cognoscatur: sed quemadmodum coniuncta cum alijs rationibus intermedijs necessarijs est ratio cognoscendi veritates necessarias. Verbi gratia, prout est radix intellectus non immixti potentialitati, est ratio cur Deus sit necessariò intelligens. Ita coniuncta cum rationibus intermedijs veritatum contingentium, est ratio cognoscendi veritates contingentes, Verbi gratia, coniuncta cum voluntate, quæ elicit actum liberum est ratio cognoscendi hanc, *Deus liberè vult*, coniuncta cum eadem voluntate, & cum actu est ratio cognoscendi hanc, *Deus creat mundum*, & sic in cæteris. Argumentum verò solum probat non posse per se solam esse rationem cognoscendi has veritates, quod est verissimū, nec requiritur ad propriam rationem formalem subiecti.

XII. Ut satisfiat secundo argumento, obseruandum est tripliciter subiectum interuentu alicuius rationis coniungi prædicato, nempe, vel ita, ut ratio sit immediata soli subiecto, vel soli prædicato, vel vtrique: immediata est soli subiecto definitio subiecti, quando prædicatum est quarta vel quinta proprietas: immediata soli prædicato tertia passio respectu enunciationis, qua quarta dicitur de subiecto: immediata vtrique definitio, quando veritatis complexæ prædicatum est prima passio de subiecto. Ex his tribus solus primus modus immediationis est necessarius ad rationem formalem, quæ: nam in plerisque scientijs naturalibus propria subiecti natura est ratio formalis, quæ, & tamen non est immediata passionibus remotis, sed subiecto, ac primæ, quod requiritur, ut per primam cum cæteris copuletur. Hoc posito neganda est consequentia secundi argumenti, qua supponitur opus esse, ut ipsa ratio formalis subiecti sit immediata, & proxima omnibus, quæ dicuntur de subiecto. Responderi etiam potest negando antecedens: nam quamuis ratio formalis subiectiua per se immediate non copuletur omnibus prædicatis, tamen quatenus coniuncta cæteris rationibus, & ipsa est proxima, atque immediata subiecto, dicitur per se ipsam immediate

copulare subiecto, hoc est non per aliam rationem interpositam inter ipsam, & subiectum: & hoc modo Deitas immediate copulat omnia prædicata Deo, non autem voluntas, ut in superioribus dixi. Quod verò tangitur in posteriore parte eiusdem antecedentis de ratione cognoscendi, iam superius explicatum est, nam, quamuis immediata ratio cognoscendi existentiam actus liberi sit coniunctio ipsius cum voluntate, tamen immediata ratio cognoscendi hanc complexione contingentem, *Deus liberè vult*, est coniunctio voluntatis cum Deitate, quæ est forma Dei.

Finitas virtualis intelligibilitatis obiectiua est ratio formalis, sub qua, ex parte obiecti primarij.

CAPVT VII.

Post rationem formalem obiectiuam subiecti primarij sequitur ratio, sub qua, quæ est instar conditionis concomitantis. Toletan. quæst. 6. prologi, art. 2. conclusionem 1. & 2. & quæst. 7. art. 2. conclusionem 4. & quæst. 8. art. 2. conclusionem 3. & 4. & Argentinas q. 1. ad 1. principale, existimant habitum Theologicum intellectus creati esse de Deo sub ratione finita, tamquam de obiecto primo. Probat Toletan. 1. Deus agnoscitur potest ab intellectu creato sub ratione finita: ergo & habitus Theologicus versari circa illum sub eadem ratione. Consequentia patet, quia tota repugnantia est penes actum; ideoque si is non repugnabit, nec repugnabit habitus sub eadem ratione in Deum ferri. Antecedens ostenditur. Nam, si repugnaret, maximè, quia nulla entitas formaliter finita est Deus: hoc autem non obstat, quoniam nulla entitas diuina, saltem absoluta potest esse neutra, hoc est, nec finita, nec infinita: & tamen Deus potest cognosci sub ratione neutra, & communi ad finitum, & infinitum: Verbi gratia, sub ratione entis, vel substantiæ: ergo quamuis in Deo nulla entitas sit finita, agnoscitur potest sub ratione finita. Confirmat, quoniam Deus potest agere ad extra, non sub ratione infinita, quia effectus esset infinitus: non sub ratione neutra, quoniam finitum, & infinitum sunt contradictoriè, vel priuè opposita, & consequenter immediata, quorum alterum necesse est inesse subiecto singulari: ergo sub ratione finita; quare sicut potentia infinita agere potest sub ratione finita, ita entitas infinita terminare potest noti-

tiam

tiam sub ratione finita. Secunda, Deus est subiectum habitus Theologici sub ratione Deitatis cognoscibilis ab intellectu creato: ab hoc autem est cognoscibilis finitè, non infinitè: ergo Deus est subiectum Theologiæ sub ratione finita. Hanc opinionem esse contra communem fatetur idemmet Toletan. q. 7. a. 4. versus finem, & contra suam proponit nonnulla argumenta, quorum hæc est vis. Primò nulla scientia considerat subiectum sub aliqua ratione eidem intrinsicè repugnante, & opposita formaliter propriæ rationi formali ipsius: finitudo vero repugnat deitati: ergo Theologia non considerat Deum sub ratione finita. Secundò, ratio formalis subiecti præcedit actum potentia: non enim habet se ex parte potentia, sed subiecti; finitas autem non se habet ex parte Dei, sed potentia creatæ, vel actus: ergo non est ratio subiecti. Vltimò ratio formalis subiecti Theologiæ satiatur appetitum creaturæ rationalis, eum verò nihil finitum satiatur: ergo finitudo nequit esse ratio subiecti.

II.

Pro solutione obseruat idem Toletan. dupliciter rem esse finitam: nempe formaliter in genere rei, & virtualiter in esse obiecti cogniti: quod ad agnitionem sui mouere potest intellectum finitum, iuxta capacitatem ipsius terminatam, non minus quam si esset illi proportionata formaliter, & finita in ratione agendi. Ait itaque se loqui hoc secundo modo, nò priore: quoniam Deus est infinitus in essendo, mouet autem ad agnitionem sui modo finito. Et hoc posito ad primum respondet finitum virtualiter in agendo non repugnare infinito in essendo: Deum verò esse infinitum in essendo, subiectum verò Theologiæ sub ratione finita, virtualiter in mouendo. Quia verò obijci poterat etiam in mouendo esse virtualiter infinitum: quoniam est obiectum adæquatum scientiæ diuinæ infinitæ, respondet id, quod est infinitum virtualiter in mouendo, continere etiam virtualiter finitam rationem mouendi iuxta capacitatem intellectus; quemadmodum, qui habet vim mouendi centum, habet etiam vim mouendi viginti, si solum ad hæc mouenda applicetur. Ad secundum respondet, distinguendo maiorem, & negando requiri, vt ratio illa præcedat formaliter, concedendo opus esse, vt saltem præcedat virtualiter, quomodo præcedit finitas ex parte Dei, quatenus est obiectum mouens: quandoquidem habet vim mouendi finito modo secundum beneplacitum suum. Ad vltimum respondet ratio-

nem, quæ satiatur voluntatem, atque intellectum creaturæ, non esse finitam formaliter in essendo: quod satis est vt appetitus expleatur, esse tamen finitam virtualiter in mouendo: quod requiritur, vt ratio, sub qua Deus terminatur scientiæ Theologicæ.

In toto hoc discursu Toletan. cum ait Deum esse subiectum Theologiæ sub ratione finita, non se satis explicat, de qua ratione loquatur: vt rumine de terminatiua, quæ, an verò de concomitante, sub qua. Et quamuis superius dictum sit de ratione, quæ, tamen, quia argumenta etiam ad illam accommodari possunt, & ipse, dum ait suam opinionem esse contra communem, idem indicat: nam quod finitas sit ratio, sub qua, concomitans, non est contra communem, vt paulò post constabit, sed solum quod sit ratio determinatiua, quæ. Idcirco in vtroque sensu questioni satisfaciam.

Dico primum, finitas non est ratio formalis, quæ, terminatiua subiecti Theologiæ. Hanc ex instituto probat Bassol. q. 4. prologi, art. 1. §. vltimo, & est communis omnium, qui dicunt deitatem esse rationem formalem. Et facillè ostenditur ex notione rationis formalis terminatiuæ superius tradita. Consistit verò præcipuè in hoc, vt sit forma subiecti, quæ per se attingatur, & sit prima, atque immediata ratio saltem nostro intelligendi modo interiacens inter subiectum, & passionem, quæ de ipso ostenduntur in eadè scientia: at finitudini nihil horum conuenit: nò enim est forma Dei, vt patet: neque per se attingitur: non est enim vllus assensus Theologicus, neque vllus discursus circa Deum finitum. Denique forma, quæ nullo modo conuenit subiecto, nò potest esse ratio, cur alia eidem conueniant, & multò minùs prima ratio; finitudo autè repugnat Deo, quare fieri nequit, vt ratione ipsius conueniant alia attributa, quæadmodum repugnat homini, vt ratione irrationalitatis, quæ est forma illi impossibilis, conueniant humanæ proprietates. Secundò ens impossibile nequit esse formalis ratio terminatiua scientiæ verissimæ & nobilissimæ: conflatu verò ex Deo, ac finitudine est ens impossibile: ergo fieri nequit, vt Deus sub finitudine sit primu subiectu Theologiæ. Nec verò ad diluenda argumenta in hoc sensu proposita valet distinctio finitudinis in formalem, ac virtuales, qua vtitur Toletanus: in primis quia forma constituens subiectu sub ratione obiectiua scientiæ, debet esse formalis, non virtualis: deinde quoniam finitudo hæc virtualis describitur à Tolet. in ordine ad motionem intellectus: atq; adeo est forma respectiua ad

creatu-

III.

IV.

Bassol.

Hen
Tole
ArgScot
Arg
Greg
Tole
Arg

ad creaturas. Vt autē ipse cum cōmuni opī-
nionē concedit, nulla forma respectiua ad
creaturas esse potest ratio formalis subiecti
Theologici: ergo neq; finitudo virtualis.

V. Hanc ipsam conclusionem rectē confir-
mant argumenta, quæ sibi met obijcit To-
letanus, & aptē soluit in sensu secundæ as-
sertionis infra statuendæ, nō verò in sensu
huius, quandoquidē finitas, si sumatur vir-
tualiter, vt ipse exponit, nequit esse forma
constituens Deum, quoniam est respectus
ad extra, quo nihil absolutū constituitur: si
sumatur formaliter, est forma repugnans
Deitati, vt primo argumento opponitur:
atque adeo nequit constituere Deum sub
certa ratione scibilis. Similiter solutio se-
cundi nō est adæquata: nam ratio formalis
terminatiua est, quod præcipuē, ac primò
intelligitur in subiecto scientiæ, & quod
habet vim efficientē determinatiuam po-
tentia, & habitus, atque adeo præexistere
debet formaliter, quod enim formaliter
nō existit mouere nequit per se, nec termi-
nare intellectiōnem: nam quamuis non re-
pugnet intelligi id, quod est virtualiter, re-
pugnat tamen intelligi per se primò, & nō
interuentu alterius, quod est formaliter,
in quo ipsum est virtualiter. In Deo verò
formaliter est Deitas, & infinitas ipsius, in
quib⁹ est virtualis illa finitas inducta à To-
letano: ergo hæc nō potest intelligi per se
primò, sed ratione Deitatis, & infinitudi-
nis formalis. Eodem modo impugnatur
responsio tertij. Nā id, quod agnoscitur di-
rectē, & vt forma propria, atque intrinseca
subiecti faciat, vel nō faciat appetitū poten-
tiæ: nihil autē cognitū vt finitū faciat appe-
titum: & ita finitas nullo modo potest esse
ratio formalis terminatiua cognita ex par-
te subiecti Theologiæ nostræ, ac beatorū.

VI. Dico secundò finitas est ratio formalis
concomitans ex parte subiecti Theologiæ
omnis creatæ secundum actum, non verò
secundum habitum. Hæc quoad priorem
partē traditur expressē ab Henrico quod-
lib. 12. q. 1. ad finem. Toletano, & Argen-
tinate citatis. Eiusdē sententiæ sunt docto-
res, qui asserunt Deum nō esse subiectum
Theologiæ, vt Deus est, siue sub ratione
Deitatis absolutē: quia hæc ratio dicit im-
mensitatem, quæ est per se, & primo in-
tellectu Deitatis, nec capi potest notitia
creata: hi verò sunt, Scotus in reportatis, q.
2. prologi, Argentinas, q. 1. Gregor. q. 4.
art. 2. conclusionē 2. & 3. & Tolet. q. 6. a. 2.
conclusionē 4. Hoc etiam solum intendit
Ægydius 1. p. prologi, q. 3. in 2. d. 1. p. 1. q.
1. art. 1. ad 1. art. 2. §. *Prima ergo via*, & art. 3.
& quodlib. 3. q. 2. quatenus docet Deum

sub ratione glorificatoris esse subiectum
Theologiæ; solum enim intendit exclude-
re à subiecto Theologiæ creatæ rationem
comprehensibilitatis, & præfigere termi-
num notitiæ creatæ de Deo. Et quoniam
potentiæ, vt ait Philosophus lib. 1. de cœ-
lo, t. 116. definiri debent per maximum; &
habitus, maximè supranaturales, quoad
hoc habent quandam rationem potentiæ,
maximum verò, quod de Deo Theologia
cognoscit, est id, quod attingit visio beata,
idcirco dixit Deum sub ratione glorifica-
toris esse subiectū Theologiæ, hoc est sub
ea mensura, qua se ostendit beatis. Atque
ita Greg. q. 4. art. 2. ad 4. duplicem distin-
guit contractionem subiecti, vel per addi-
tionem rationis minus communis, & ita di-
cit, nō intelligi doctrinā Ægydij, & suam,
quando dicit Deum sub ratione glorifica-
toris esse subiectum Theologiæ: vel per
restrictionem cōsiderationis, & exclusio-
nis vniuersalis comprehensionis: & ita vult
intelligi, quatenus nimirū Deitas obijcitur
intellectui creato sub determinato confi-
derationis modo, ac termino scibilitatis
obiectiue. In eundem sensum Ægydium
intellexerunt Argentin. q. cit. §. *Aduerten-*
dum tamen, & Toletan. q. 6. art. 1. & q. 7. art.
4. ad argumenta Aureoli contra secundam
conclusionem, quin verò ipsemet Ægyd.
quodlib. 3. q. 2. suam mentē explicat, dum
probat Deum sub ratione glorificatoris
esse subiectum scientiæ creatæ, non verò
quatenus Deum, id est, non quatenus pela-
gus essentia infinitū, quia sequeretur scien-
tiam creatā esse infinitam, & §. ultimo do-
cet rationem glorificatoris, non excludere
rationē omnium aliorū attributorum, sed
illa omnia restringere ad terminum con-
uenientem beatitudini, eundem sensum
fusus explicauit speciali quæst. quam edi-
dit de subiecto Theologiæ. Eandem sen-
tentiam, vt conformem D. Thomæ, ap-
probat Capreol. quæst. 4. prologi, art. 2. *Capreol.*
ad argumenta Gregorij contra 5. conclu-
sionem, & Hispalens. q. 4. art. 3. notab. 3. &
art. 4. ad argumenta Gregorij contra 2.
conclusionem. *Hispalens.*

Suadetur autem, quoniam ea est per se
conditio concomitans ex parte subiecti, si-
ne qua id non potest terminare habitudi-
nem habitus, & actus Theologici: at Deus
non aliter terminare potest actus Theolo-
giæ creatæ, quam sub ratione finitudinis
virtualis: ergo hæc est ratio formalis con-
comitans. Quia tamen Toletanus breui-
ter, & obscurē declarauit, quid sit hæc fini-
tas virtualis, obseruandū est, in primis non
esse terminationem aliquam perfectionis

Gillij comment. Theol.

K

diuinæ

VII.

Henric.
Toletan.
Argentin.

Scotus.
Argentin.
Gregor.
Toletan.
Ægyd.

Quid sit fi-
nitas virtua-
lis in Deo.

diuinæ in se, sed ipsammet cognoscibilitatem Dei indeterminatam, quatenus est apta mouere finito modo mentes creatas ad agnitionem sui. Nam quemadmodum omnipotentia diuina, quamuis infinita, non operatur modo infinito, sed finito, numquā attingens summum, quod potest: & ita tota quidē cōcurrit ad effectum, non tamen totaliter, sed modo finito, & præscripto ab arte, & voluntate diuina: ita etiam intelligibilitas Dei, quæ nostro intelligēdi modo præsupponitur omni actui intelligendi, etiam diuino, respectu huius adæquatē, & completē se obijcit, ita, ut nō minus sit in actuali scientia Dei, quā in intelligibilitate obiectiua suæ essentiae: at verò respectu intellectus creati, utpote inadæquati, & improporionati solum obijcitur secundum mensuram, & proportionem actiuitatis, quam habet ex infusione luminis gloriæ, quod semper est finitum: vel iuxta reuelationem, & lumen fidei, quæ similiter finita sunt: itaque Deitas, ut intelligibilis ab intellectu creato sub termino, & mensura, est ratio terminatiua subiecti Theologiae: ipsa verò mensura, siue finitudo est ratio, sine qua non siue concomitans. Et hoc solum probant rationes Toletani, ut ex ipsarū solutione constabit.

VIII.

Dictum verò est in secunda parte assertionis, finitatem secundum actum, non secundum habitum esse rationem subiecti concomitantem: quoniam loquendo de habitu fidei, ac Theologiae, secundum propriam naturam, non est ullus terminus intelligibilitatis obiectiuae certus, ac determinatus, ultra quē progredi nequeat. Probatur, quia fides, ac Theologia nostra extendi potest ad omnia, quæ cadere possunt sub reuelationē Dei. Theologia verò beatorum ad omnia, quæ lumine gloriæ possunt innotescere: obiectorum verò, & rationum formalium à Deo reuelabilium, non est ullus terminus certus citra infinitum: lumen gloriæ per ordinem ad absolutam Dei potentiam non habet terminū magnitudinis intrinsecum, sed solum extrinsecum, ad quem nō potest accedere, hoc est, infinitatem: & eodem modo essentia diuina respectu eius nō habet terminū certum intelligibilitatis obiectiuae, atque ita non potest tātū intelligi à creatura, quin possit plus, ac plus in infinitū: ergo subiectum Theologiae secundum habitum non habet certum, ac finitum terminum intelligibilitatis, sed est intelligibile in infinitum synecategorematicē. Neque ego puto auctores superius citatos voluisse hoc negare: solum enim videntur locuti de finitudine se-

cundum actum, quoniam omnis Theologia creata in particulari habet terminum: nam cum obiectum necessariō intelligi debeat modo finito, vel infinito, & nullus actus Theologicus possit esse infinitus, semper subiectum, quoad actualementer terminationem actuum Theologicorum, obijci debet finito modo. Accedit quod de lege ordinaria terminus maximus Theologiae omnis creata, est visio Christi: hanc autem terminat Deitas sub determinata, & finita ratione, non verò comprehensua: ergo quoad actū Deus est subiectum Theologiae, creata sub ratione finita cōcomitante.

Restat ut diluantur argumenta vtriusque opinionis, quatenus aduersantur doctrinæ traditæ. Ad primum cōcedenda est consequentia iuxta sensum secundæ assertionis. Eo enim modo Deus non solum cognosci potest, verum etiā actu cognoscitur sub ratione finita cōcomitante, neganda verò in sensu primæ; & ad probationem dicendum aliud esse cognoscere obiectum sub ratione neutra per abstractionem ab vtraque forma opposita, quarum altera necessariō debet ineffe: aliud vero cognoscere sub opposita forma, quæ necessariō ineffe: primum est commune in omni notitia abstrahente, nā qui cognoscit hominem solum, quatenus animal, cognoscit per abstractionē à rationali, & irrationali, & qui hominē iustū cognoscit quatenus viuens, abstrahit à iusto, vel iniusto, abstrahētium verò nō est mēdacium, ut ait Philosophus 2. Physicorum t. 18. Quando verò obiectum cognoscitur sub ratione terminatiua opposita eius, quā habet, necessariō interuenit falsitas formalis, vel virtualis, ut si homo cognoscatur sub ratione irrationalitatis: at in cognitione Theologica, nulla intercedit falsitas, & ideo subiectum eius nō debet sumi sub ratione terminatiua opposita ei, quā necessariō includit, hoc est, sub finitate opposita infinitati, quæ est attributū Dei. Nam si finitas esse debeat ratio terminatiua, cognosci debet in se, & ut coniuncta subiecto, cuius ratio esse dicitur: si verò sit tātū cōcomitans, tunc nō debet attingi, sed solum est modus, sub quo diuinitas, ut obiectū intelligibile, mouet intellectum. Secundum solum probat secundā assertionem: nimirū quod quemadmodū omnipotentia diuina est apta producere effectum limitatum, ita essentia, quatenus obiectū intelligibile est, determinat intellectum creatū ad notitiam sui finitam: sed sicut ex eo, quod potētia finito modo agit, non sequitur principium agendi esse finitum, ita ex eo, quod essentia mouet ad no-

IX.

Aristot.

titiam

ritiam sui limitatam, nō colligitur ex parte essentia esse finitudinem, quæ sit obiectum terminans notitiam; sat enim est, vt sit conditio, sub qua natura diuina obijciatur intelligibiliter intellectui creato.

X. Argumenta contrariæ sententiæ iam superius soluta sunt, referendo sententiam Toletani: sed breuiter ad primum responderetur, finitudinem virtutalem, hoc est, potentiam ex parte Dei, quatenus est obiectum intelligibile ad mouendū intellectum, vt finito modo attingat Deitatem, nequaquā repugnare cum infinitate Dei formali: quemadmodum neque cum omnipotentia pugnat finitudo virtualis, hoc est, potentia ad productionem huius, vel illius effectus infiniti. Ad secundum responderetur finitudinem virtutalem, quatenus est conditio subiecti Theologiæ, præcedere ex parte ipsius subiecti, nā prius est Deum posse finito modo mouere, ac determinare intellectum ad notitiam finitam citra comprehensionem, quā intellectum ferri in illud. Ad tertium dicendū, maiorem, si intelligatur de ratione formali, quæ attingitur, esse veram: hæc enim est, quæ satisfiat, vel non satisfiat appetitum potentia: falsam verò, si intelligatur de ratione formali concomitante, quoniam illa non attingitur, & ideo eius non est satiare: & ita de priore rectè concluditur argumentum, non de posteriore.

XI. Ex dictis toto hoc capite colligitur responsio ad ea, quorum occasione hæc dicta sunt, nimirum rationē formalem, quæ subiecti Theologiæ diuinæ, beatæ, & reuelatæ per fidē, secundum esse quoad entitatem, & veritatē in essendo non differre, est enim eademmet vnica, atque indiuidua ratio formalis essentia diuinæ, prout est forma Dei substantialis: differre autē penes rationes concomitantes, quoniam, vt est ratio terminatiua subiecti Theologiæ diuinæ, sumitur sub intelligibilitate infinita, cui adæquatur actus scientiæ diuinæ: vt verò est ratio terminatiua Theologiæ, sumitur sub finitudine, hoc est, citra comprehensionē sub proportionata scibilitate in ordine ad virtutē finitā intellectus creati etiam eleuati: & quoad hoc, adhuc est multò maior limitatio Theologiæ viatorū, quorum agnitionē Apostolus comparatā beatæ vocat, ex parte: hæc verò limitatio essentialiter est penes modum, ac medium cognoscendi, de qua dicam, cū sermo incidet de ratione formali motiua: accidentaliter verò penes plures, vel pauciores veritates, nā status beatificus exigit, & habet agnitionē plurium veritatum, ac rationū formalium

diuinarum, quā status viatorum; hanc inter hos duos status differentiam indicauit Scotus, & Argentinas, vbi suprā.

Veritas omnis creata pertinere potest ad subiectum Secundarium Theologiæ.

CAPVT VIII.

Explicato subiecto primario, & eius ratione formali, quæ, dicendum est de secundario. Id verò duobus modis accipi potest: primum quidem pro quouis subiecto, de quo demonstratur aliquid in scientia habente distinctionem, saltem virtutalem à primo subiecto: qua ratione species ipsæ, ac partes subiecti vniuersalis, quod primò scientia respicit, dicuntur pertinere ad subiectum secundarium. Altero modo dicitur subiectū res extranea primo subiecto, habens tamen attributionem ad ipsum: quomodo se habent in medicina herbæ, & alia medicamenta, quæ nō pertinent ad rationem formalem corporis sani, illam integrando, aut participando; sed habent attributionem ad ipsum tamquā ad causam finalem. Et quidē si priore modo loquamur omnia illa, quæ virtute saltē distinguuntur à Deo, quatenus intelligitur cōstitutus formaliter per essentiam diuinam, de quibus aliquid ex reuelatis ostēditur, pertinent ad secundarium subiectum, vt pertinent ipsæ quoque personæ diuinæ, vt docet Ocham, q. 9. prologi, lit. BB. & Gabriel lit. H. Verum prior hic modus nō est adeò frequenter vsurpatus, nec ita idoneus: quidquid enim modo aliquo formaliter participat rationem formalem, quæ, primi subiecti, ad ipsum, nō ad secundarium pertinet: personæ autē diuinæ formaliter includunt Deitatem, quæ est ratio formalis primi subiecti, ideoque propriè loquendo non pertinent ad secundarium, vt ex instituto ostendam lib. 3. in materia visionis beatæ. Quare veritates omnes reuelatæ, vel per reuelationē deductæ, de Deo secundum se, de tribus personis, ac de verbo incarnato pertinent ad subiectū primarium, quia in omnibus subiicitur Deus, vel immediatè per se, vel in persona diuina. Ex cæteris verò rebus, quæ Deum formaliter non includunt, nulla pertinet ad primarium. An verò, & quomodo pertineat ad secundarium, deinceps agendum est.

Nihil autem creatum pertinere ad subiectū secundarium, suadetur primò; quoniam res creatæ pertinent ad proprias, ac peculiare scientias: quare non spectant ad subiectū Theologiæ. Consequentia patet.

I.

II.

Nihil esse creatū quod ad subiectum Theologiæ pertineat, quomodo probetur.